

НОВАЯ БИБЛИОТЕКА

М. ГОЛУБЕЦЬ.

Мойсей
Безумный

Ч.

XIX.

ЛННБ України ім.В.Стефаника

00554895 (-)

2012

B-5141

»НОВІТНЯ БІБЛІОТЕКА« ч. 19.

МИКОЛА ГОЛУБЕЦЬ.

МОЙСЕЙ БЕЗУМНИЙ

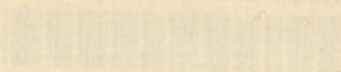
ЛЬВІВ

1914.

суб.

800000

ЛНБ України ім. В. Стефаника

ОБЩАЯ БИБЛИОТЕКА

ЛНБ України ім. В. Стефаника

МОНІТОРИНГ БІБЛІОТЕК

ЛВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА
АН УРСР
№ И 60.058

Збірка М. С. ВОЗНІКА

и 56.980

МОЯ ТУГА...

Михайлови Гаврилкови

Моя туга знімалась до зір,
В сонцем небо осяяне, ясне,
Моя туга, любила простір,
Самоту ледом скованих гір,
Всьо, що вічне, святе, повсякчасне...

В мою хату, неначе у гріб
Ранком день заглядав крізь віконце,
І кидав до утомлених стіп
Животворного сяєва сніп;
Ворог мій була Ніч, а друг — Сонце!

Моя туга кидала мене,
Наче квітку, дівчині під ноги,

Хоч я знав, що там серце скляне,
Що холодне як лід, кам'яне,
Що тепла там не ждять, ні підмоги...

Я все стукав до замкнених брам
Від немов дожидав я розмови,
Між товпою людей, я був сам,
Я все чув, що ні тут ані там
Нема серця, немає любови...

І впевнився я в тім, що міні
Досягти свого раю не дасть ся,
Що мене дожидають в борні,
Там де треба співати пісні
Про ідеал вселюдського щастя!

Гей простяг ся терновий мій шлях
Чорним бором, некошеним лугом,
Мерехтить мені сонце в очах
А я тону, я бю ся в думках:
Гей! Куди поведеш мене туго!

I.
МОЙСЕЙ БЕЗУМНИЙ.

ІВАНОВИ ГАЛАВИНОВИ.

I

І покинули ждять і бажать
десь рвать ся в простори,
Слать гонців і самим визирать
Поза ржавіє гори . . .

І. Франко, „Мойсей“

Страшне щось скоїлось з Старим:
Кудись без вісти ходить,
Про Ханаан вже довгий час
Нї словечка не зводить...

Замовк і жаль у серце скрив
Поранене, недуже,
І всьо йому, немов чуже,
Невідоме, байдуже...

Неначе, він Ізраїля
Не знав в життю ніколи,
Мов той Ізраїль, в пустарі
Прийшов, по власній волі...

Немов, не думав він за всіх
Буйною головою,
А як найнижший з поміж них
Волік ся за юрбою...

Накриє голову плащем
І йде, мов тінь, степами,
То нагло зірветь ся, біжить
І падає без тями...

Піна летить з старечих губ
На сивих усах склить ся,
А в очі глянеш, пекло в них
Бушує і палить ся.

То знову, вибіжить з шатра,
Спинаєть ся на гори
І на верхівю, наче з ким
Перечить ся, говорить...

Рукою в небо грозить, мов
Блєне самого Бога,
А як їде, то перед ним,
Мов тїнь їде трївога...

— „Мойсей здурїв“ — слова, мов шум
Із уст до уст несуть ся,
Старі лиш здвигують плічми,
А молоді сміють ся.

II

Немов червоний крові плат
Конало сонце ясне,
Неначе мовило: в житю,
Усьо, що сяє — гасне...

Та як те сонце, що за ніч
Опромінить пів-світа,
Так всьо, що нині гасне, ще
Повернеть ся по літах...

Як сонце, що горить віки,
Віками не згарає,
Так те, що соняшне, в життю
Ніколи не вмирає...

Аж сонце вигорить до тла,
В останнє замигоче,
Тоді на віки вмере і те,
Що взяло в сонця почин...

Поцілювалось сонце вже
З найвищою горою,
А на табор сходилa ніч
І сон вела з собою.

Вже діти спали по шатрах,
Жінки овець доїли,
А за табором, парубки
З дівчатами дуріли.

А генч з далека ніс ся шум
Немов від водопаду,
Там, на нараду, Авірон
Усю зібрав громаду.

Старі йти радили на Схід,
Молодші до Заходу,
Усі кричали і товклись
Без думки, без проводу...

Та враз, на обрію, мов тїнь
Зявила ся висока
І всі нараз пізнали в нїй
Безумного пророка.

Ішов Мойсей, та мов не той:
Ступав поважно, плавно
І кожній крок і кожній рух,
Були в його, як давно...

Де дїв ся той непевний хід,
Де діла ся тривога,
Що розганяла всьо в розтіч
По нетрах і дорогах?

На небі місяць підійнявсь
І всьо у туюж хвилю
Неначе серпанком, сповив
Таємною світиллю...

Кругом настала тишина
Утаєна, глибока,
Народ з довірем обступив
Нещасного пророка.

Так давно слова вже не чув
Із уст тих громовладних
І надіявсь тепер почуть
Слів кілька щирих складних.

Що булиб, наче та роса,
Для цвітів, сонцем п'яних,
Немов бальсам, що коїть біль
Вигоює всі рани.

Щоб від тих слів у їх серцях
Чуття ожило вбите,
Усьо що сумнівом страшним,
Мов попелом покрите.

Та він зійшов тут на те,
Щоб їм підняти душі,
Що без надії рвали ся
Від тих пісків, від суші.

Прийшов, щоб їм сказать усьо,
Що сорок літ продумав,
Від чого серце рвало ся,
З чого сходив із ума...

III.

Народ здав слова, а Мойсей
Утомлений від ходу,
Присів на камені і так
Озвав ся до народу:

— „Аміль, говорю вам, аміль,
Хай кожній слух отворить,
Бо з моїх уст, тепер не Бог,
А биль до вас говорить!

Биль моїх стоптаних надій!
Биль всіх безсонних ночий!..“
І руку підійняв Мойсей,
Як все, коли пророчив.

Кругом стовпила ся юрба,
Хто сїв, а хто нагнув ся,
Мойсей урвав і мов на знак
Увесь народ здрігнув ся.

Мойсей те бачив, чув ту власть,
Що мав над їх сумлінням
І градом слів кидав, немо,
Розжареним камінням...

— „Я все казками вас дурив
Оттам на тім узгір'ю,
І вірить вам велїв я з те,
В що... сам тепер... не вірю...”

Сказав, мов каменем жбурнув,
Струну рвонув укриту,
Народ, аж ахнув, мов йому
Щось забрано, щось вбито...

Так страшно лява не кипить
Ллючись в холодну воду,
Як закипіло в тую мить
В усіх серцях народу...

Так жадна рана не болить
В страшних обіймах ката,
Як власних буренє святинь,
Нехтованє, затрата.

Народ, неначе в землю вріс
Під ударом обуха,
І мов той камінь, мов скала
Стояв, дививсь і слухав...

Мойсей отряс ся, відітхнув
По роспачі навалї
І розранивши серце всім
Ятрив ту рану далї:

— „Та слухайте мене, не ви,
Яких зігнули літа,
Які думками перейшли
Всі загадки всесвіта!

Яких уже не зустріне
В життю нічо нового,
Що зрозуміли смак і зміст
І Доброго і Злого...

Яким, я силу в грудь вілляв
Бороти ся з судьбою,
Яких полумя моїх слів
Сюди вело за мною!

Які, повіривши, мов мур
Устоялись до нині,
Та слух наставте молоді,
Що вирости в пустині!

Ви, що з вас жаден вітчини
Ані кайдан не бачив,
Ви, що з пустинею зрослись,
З життям у ній собачим!

Бо нас, старих, уже ніщо
Не згубить ні поправить,
Ніщо вже нас не заболить,
Ніщо вже не знеславить...

Часу доволі мали ми,
Зріднити ся з терпінням
І нам одно — чи вremo так,
Чи забють нас каміням.

Весь вік ми рвали ся до діл,
Весь вік переболіли,
А нині бачимо: життя
Змарноване без цілі...

А нині бачимо: пусті
Були у нас пориви,
Нема веселих лиць круг нас,
Нема людей щасливих...

А нині бачимо, що всьо
Пусте, скороминуче
І в гріб несемо те чуття,
Хоч як воно болюче...

Ми знаєм, що ніхто із вас
Не в силі нам співчути,
Не зможе взять від наших губ
Каплиночки отрути.

Скінчив ся шлях наш, а за ним
Стоїть Будуще темне,
А на чолі його страшнім
Написано: „Даремне!“

Усьо даремне, хоч товчи.
Об камінь сивим лобом,
Се ми говоримо, старі,
Що стоїмо над гробом!...

О нї! На нас ви, молоді
З призирством не дивіть ся,
Ми гірко вчили ся весь вік,
Тепер, від нас ви вчіть ся!...

Щоб не прийшло ся вам колись
Перед дітьми ридати
І перед ними всьо святе
І дороге топтати!..."

Спинив ся; люд кругом нїмів,
Тиша, неначе в гробі,
Лиш молоді нї в сих нї в тих
Дивили ся по собі...

IV.

— „Я вивів вас з неволі, тут,
В гору підняв вам лиця,
Повірить в себе вам велів,
А то була — дурниця...

Я врешті сам повірив в те,
Повірило в те багато,
Що не з собою я боровсь
А говорив із Богом...

В Єгипті, були ви раби,
Та хліб і страву мали,
А я вам дав сухі піски
І віру в... ідеали...

Велів вам вірити, що ви
Усіх народів цвітом,
І що судилось в блиску вам
Ходити перед світом...

В ім'я тієї віри, я
Не побоявсь каміння
І серця в вас шукав і тряс
Промовами сумління...

Як часто бачив я сто рук
Піднятих над собою,
Та врешті решт, ви вірили
І далі йшли за мною...

А вам було остатись там,
Під кнутом Фараонів
Посеред горя, мук і сліз
І матерніх проклонів!

І булиб ви на жорнах там
З слізми овес мололи,
Булиб привикли до всього,
Забулиби поволи...

Або, булиб ви з ланцухів,
Мов звірі рвались дикі
І булиб мукою святі,
Неволею великі!

А так, я вивів вас в піски,
Велїв на спецї мліти
І тим огнем, що я горю
Знімати ся їй горіти...

А виж родились не на те;
Вам матері співали
Про хліб насущний, а Мойсей
Співав про ідеали...

Вмирали з голоду ви тут,
Були сніданням звірю,
На силу вірили ви в те,
В що сам я вже не вірю..."

Замок на хвилю, піт обтер
В очах душа горіла,
Неначе стямилась юрба
І разом зашуміла:

— „Мойсей! Той сам святий Мойсей,
Що сперечав ся з Богом,
Тепер смієть ся з божих слів
І глумить ся з усього!...“

Старі понуривши чоло
Вдивились в власні душі
І чули як ідуть з під ніг
Останні кусні суші...

Одно ще слово, рух один
В пророчому розпалі,
А всьо спінить ся, зашумить
В думок страшних навалі...

V.

Та він понурился, не грозив
Піднятою рукою,
За серце вхонившись, болів
Над власною судьбою:

— „Я довго мучивсь, сорок літ,
Аж гину днесь в безсилї,
За сорок довгих літ, не визнав
Я щастя, анї хвилї...

Я сорок довгих літ горів
Для злудної ідеї
І сам собою перестав
Я бути ради неї...

Нї хвилї втіхи, радості,
Одна бездонна мука,
Безсонна, сороклітна ніч,
Зневіра, сум, розпука!...

Яж був — людина! В мене теж
Було весни зарання,
У мене було право теж
До роскошій кохання...

Та не в цілунках, не в словах
Любовних і обняттях,
Згоріла сила молода
І молоде завзяття!

Весна вбирала всю кругом
В убраннячко зелене,
Пташки співали, для усіх
Єдине, не для мене...

Я втік від радості життя,
Терпів по власній волі,
А як цвило усьо кругом,
То я не цвив... ніколи...

Міг в шатро моє ввійти
Красавиця — дружина,
І міг я щастя блиск найти
В очах свого сина...

А я... мов прогнанець життя
Опущений, самотній,
Мов той обломаний з гіляк
І листя, дуб столітний...

Я власне щастя потоптав
Прогнав його з порога
І в мари хорої душі
Повірів, наче в Бога.

І я зірвав вас, збунтував
збіратись до походу,
Бо вірив в те, що сонце я
Перекою з народу!...

Бо вірив я у те, що Бог
Вселитись може в скота
І піднести його з землі
Й очистити з болота...

А се неправда і слова
Мої, були брехливі,
Брехнею... все моє життя,
І корч той на Хориві!...

Я сили всі свої поклав,
Щоб вам вціпить ту віру,
І бачу — вбрав я вас в чужу
І невідгудну шкіру...

І нині, я втомивсь, охляв,
Таку пройшов дорогу,
Ударів стільки переніс,
А не досяг... нічого...

VI.

— „Бо й щож? Нехай той Ханаан
Ще рік, ще два — ідея,
Хай візія і злудний сон
Безумного Мойсея...

Та прийде час і ви той край
Колись таки знайдете
І серед гомону фанфар
В посіданє займете...

І довгий час не буде в вас
Дня буднього, лиш свято,
Та всьо минеть ся, будний день
В нову загостить хату...

Бо так лиш довго остає
Ідея в нас святою,
Як довго чоловік її
Не досягне рукою!...

І будете ви, як і перш
Ошукувать і красти
І Богу в жертву будете
Овець паршивих класти...

Ніщо на пядь не змінить ся
В Ізраїля істоті
І буде кануть він в гріхах,
Як крокодилъ в болоті.

І будуть власні в вас царі,
Такі, як ви злодії
І долю народню рішать
Наложниці й повії.

І буде не один Мойсей
Обуренєм горіти,
Та вас не буде гнів його
Свербіти, ні боліти!

Бо ви родили ся на гріх
На блуд у кожнім слові,
На діла низькі, промахи
Буденні, дрібничкові.

І ваші всі проводирі
Начальники, владики
Клястимуть, гнатимуть усьо,
Що горде і велике...

VII.

— „І так, даремний був мій труд
І духа поривання,
Гіркої праці сорок літ
І сорок літ страждання...

Чогож ви ждете ще? Ідїть
В будуще чорне, темне
І знайте, що у сьвітї — всьо
Безуспішне, даремне !

Ідїть, не впялюйте очий
У мене з остовпінням,
А як відійду, то сліди
Закидайте камінням!

Ідїть і танців заведїть
В весільних, білих шатах,
Пісень веселих прикажіть
Співать своїм дівчатам!

Вина, якого я велів
До смерти вам не пити,
Налийте в чаші, з віктарів
Огні кажіть гасити!

Здійміть безумний хорівід
Шалену пісню, дику,
Хай зглухне гомін моїх слів
Посеред того крику!

Най порох здійметь ся з під ніг,
Жадоба хай зависе,
І хай той порох, хай той крик
Імя моє покриє!

Спаліть всі спомини в душі,
Сліди по всіх ідеях,
Щоб вам не згадувало що
Безумного Мойсея!

Чогож ви стали, гей Жиди!
Чого вдивились в мене?
У мене... серце пукло... Ах!
Поранене, шалене!..."

Народ, неначе здеревів
Щось думав і вагав ся,
Мойсей ішов схилившись в низ,
А йдучи, спотикав ся...

Нараз, немов під вітру шум
Всі скрані подали ся,
І мов з одної груди в слід
За ним, пішло: „Верни ся!“

VIII.

Мойсей спинив ся, глянув в зад,
За ним юрба шуміла
А скрань у неї і жалем
І соромом горіла.

Белика пляма, мов скала
Чорніла в білім полю,
А кожне серце в ній товклось
І рвало ся від болю...

Старий подумав. Зняв чоло
І повернув ся в ходу,
Пристав на камені і так
Озвав ся до народу:

— „Аміль, говорю вам, аміль,
Най кожній слух отворить,
Бо з моїх уст, тепер не біль,
А Бог до вас говорить!

Говорить Ягве, що міні
Явив ся на Синаю,
Якого заповіти я
Від юности ховаю.

Який велів мені творить
Брехню в імя ідеї,
Велів вас по пісках вести
І мучити для неї.

Говорить, моїх довгих літ
Безвпиннеє дрожання,
Говорить віра в людськість, в світ
І людськості кохання.

Усьо то, що казав мій біль
Жорстоке і болюче,
Та разом з тим, воно для вас
Конечне, неминуче!

Ще довго будете богів
Шукать по долах, горах,
У шумі кедрів, в реві рік
І громів розговорах.

Віками буде в вас — „Народ“
Мета свята, єдина,
Ще довго не піймете ви
Де скот, а де Людина!

Ще довго будете ви тим
Чола в вінки вбирати,
Що краще вміють від усіх
Калічити й вбивати!

І всьому тому винен — я
Що нині сходжу з ума:
Я скорше вас пірвав на шлях,
Аніж те все продумав...

Бо я казав вам ви — „Народ“
А не казав ви — люди,
Бо я ненависть всіх і вся
Вщенив у ваші груди!

Та я старий, назад мені
Вже важко повертатись
І бурити вам царство снів,
Що вам на яві снять ся.

Та за літ тисячі терпінь
Які я вам пророчив,
На божу правду і добро
Поглянуть ваші очі.

Пізнаєте, що Бог — Добро
В словах, ділах і рухах,
Пізнаєте, що Бог — Любов
І досконалість духа.

І що Той Бог не сяде вам
На золотім престолі,
Що побудований з терпінь
І людської неволі.

І заговорить Він до вас
Не в лискавці громовій,
Але в пробудженню душі
В думок перебудові.

Тоді уже ніяких меж
Ні завистий не буде,
Жидів не буде й Єгиптян
А будуть тільки Люди!

Я сорок літ без ціли йшов
І падав по дорогах,
А ви йдіть сорок тисяч літ
Шукать мого Бога!

II.

ЮВАЛ БАТЬКО П СНИ.

Ф. ФЕДОРЦЕВУ.

21. А імя його брата Ювал; той
був батьком, граючих на гарфах і
музичному знаряддю...

ГЕНЕЗИС IV. ГЛ.

Внук Каїна, Ювал, присів на вигоні,
На гарфу побиту склав білі долоні;
Круж з падла зірвав ся, закрював,
А він обняв гарфу, побиту камінням
І тихої скарги слізним лебедінням
В низ скрань похиливши, заплакав:

— „Послухай слів моїх, великий Єгова,
Що дав міні в груди дар віщого слова,
Що дав міні крила до льоту,
Велів міні серцем за люд весь боліти,
Що дав міні велич Твою розуміти,
Поняти діл Твоїх істоту!

Яж мав бути словом Твого бажання,
Росою розради, полум'ям кохання,
Мав бути сумлінням народу,
Та гарфа розбита все мала співати
Про горе, про сором великої втрати
І кликати рабів до походу...

А нині... мов зрадник втікаю з табору,
Клятву за собою волочу, мов змору,
Знаряддя камінням розбите,
Ще мить, ще година, а груди міні трісне,
Замовкнеш на віки, сумна моя пісню —
І всьо, що в тобі пережите...

Даремне я в пісню всьо серце вкладаю,
Завіти Господні, мов скарб зберігаю,
Кров в пісню вливаю живу, живу,
Вони, мов каміння, без серця, без духа,
Йдучи попри мене, затулюють уха
І слова мого не чують...

Бездільно у мене помаргались крила,
Даремне рук моїх напружуєсь сила,
Аж струни від ударів рвуться,
Розсипались слюзи мої, наче перли
А в них, наче в серці чуття всі умерли,
Вони... з мого смутку сміють ся...

Без діди, мов вівці ідуть по дорогах,
Не вірючи в Сонце, не знаючи Бога,
Що всім до них мовить творінням,
Вони мене нічу з табору прогнали,
Уста мої віщі прокломом скували,
А гарфу побили камінням...

Оглухли, осліпли в безтямній гордині...
Я згину від спеки в безводній пустині,
Мов пташка, мов квітка сконою,
Та прийде, я знаю, днів чорних навала
Й вони у роспуці мертвого Ювала
З жалем і тугою згадають...

І вийдуть в пустиню Ювала шукати,
А найдуть лиш сонцем попалені шати
І гарфу на кусні розбиту,
І схочуть в ній струни напнути на ново
І схочуть почути одно моє слово
І пісню в душі моїй вбиту...

Мій Дух тоді встане і струн доторкнеть ся,
А з гарфи, мов буря та пісня озветь ся,
Що спеку пустині холодить,
Підіймуть ся цвіти, що вяли від суші,
А їх скамянілі скалічені душі,
Та пісня підійме, відродить!..“

Внук Каїна, Ювал присів на вигоні,
На гарфу побиту склав білі долоні;
Крук з пада зірвав ся, закрював,
А він обняв гарфу, побиту камінням
І тихої скарги слізним лебедінням
В низ скрань похиливши, заплакав.

На чужих землях, в чужих домах
 И в чужих странах, в чужих городах
 В чужих домах, в чужих городах
 В чужих домах, в чужих городах
 В чужих домах, в чужих городах
 В чужих домах, в чужих городах

III.

ФРАГМЕНТЫ.

В чужих домах, в чужих городах
 В чужих странах, в чужих городах
 В чужих домах, в чужих городах
 В чужих странах, в чужих городах
 В чужих домах, в чужих городах
 В чужих странах, в чужих городах

В чужих странах, в чужих городах

В чужих странах, в чужих городах
 В чужих странах, в чужих городах
 В чужих странах, в чужих городах
 В чужих странах, в чужих городах
 В чужих странах, в чужих городах
 В чужих странах, в чужих городах

НА ЧУЖІ МОТИВИ.

I.

Не тиха скарга, але клич надії
Хай тепер стане наших співів строем
Зуміймо наші жалости і болі
Перекувати на мечі сталенні,
А певне, вийдем гордим перебоєм
З дому Неволі...

Ю. ЖУЛАВСКИЙ.

II.

Згадай ту хвилю прощання з судьбою
Як тілом останній судоріг трепеще,
А копнute життя схиляєсь над тобою
І шепче: „Сину! Не знав ти мене ще!“

І. ГУСКОВСКИЙ.

III.

Рости мій сину! Сили молодії,
Віддай для бою при святім прапорі,
Колиж він впаде, заведуть надії,
Тоді, хоч серце з болю скаменіє,
Нікому в своїм не жалій ся горі!

Йди в бій відважно не зазнай тривоги,
Вірлиний погляд запускай в даль сину,
То хоч заблудиш, не допишуть ноги,
А хай і впадеш, сам серед дороги,
Однак — душею не криви, дитино!

К. МАНІЄЛЬ.

IV.

Мені цвітів не жалко, що зівянуть в чагарі,
Жаль лиш цвітів, що вони не розлили ні чарів.

Ані жалко почувань, що весна отрясає,
Тільки жаль того серця, що кохання незнає...

Ані жалко відваги, хоч меч в піхві таїть ся,
Жаль лиш труса, що рани від удару боїть ся...

Мені серце не жалко, що згибає з отрути,
Жаль лиш того, що другим не уміє співчутти...

В. КОСЯКЕВИЧ.

З МОЙОГО ЖУРНАЛУ.

ЛЕСІ Б.

I.

Серце жінки, се казка,
Серце жінки — омана,
Можь серце, се вічна
Незагоєна рана...

II.

Ти пішла... за тобою
Пішла решта спокою,
А остали по тобі
Тільки смуток з тугою...

Ти пішла, а на гробі
Надій вбитих, в жалобі
Сіла туга і плаче
І сумує по тобі.

Та ти вернеш, я знаю,
Скажеш казку о раю,
На ту казку, дівчино
Я до смерти чекаю...

III.

Мені так дуже треба твого слова
І твоїх добрих рук потреба нині,
Прогналаб з серця смуток, душ розмова,
Як сонце гонить сумерк по долині...

IV.

Коли сонце з лиця твого кличе усміх,
Коли радість у серці вітає,
До сніжних твоїх рук, до сніжних твоїх ніг,
Моя туга в ту мить припадає...

Колиж в оці твоїм коли слізка тремтить,
Як чоло ти понуриш в жалобі,
Знай, я тужу в ту мить,
Я страждаю в ту мить,
Яб хотів тоді бути при Тобі...

V.

Тільки громів шаліло і бурь,
Тільки сумнівів шарпало мною,
Що єсьо впало, не впав тільки мур,
Що... ріжнить нас з собою...

*Будиницький
ст. 32.*

ЛЮДЯМ ГАРНИМ І ПОГАНИМ

I.

Людям гарним і поганим,
Серцям щирим і камяним,
Духам гордим, плазам низьким,
Всім далеким і всім близьким,
Я співаю пісню твою,
Всьо, що бачу, всьо, що чую...

Беру кобзу тихоструну
Кладу в неї щирість юну,
Кладу в неї мою тугу,
Смуток, жаль, життя наругу,
І співаю, не від нині,
Так, як той співав в пустині...

II.

ПРИЯТЕЛЯМ З КОФЕЙНІ.

Посідавши кругом
За мраморним столом
Наші „змаргані душі“ термосим,
Нарікаєм в одно,
Що гниле порохно,
А не сонце в серцях своїх носим...

Нарікаєм, що Час
Не пожалував нас,
Не пішов лїнюхуючи з нами
І стираєм іней
На шпаргалю ідей,
Як актори, немодної драми...

Тимчасом, за вікном
Розгонистим танком
Йде життя, мерехтить і бушує,
Там росте серед мас
Щось незнане для нас,,
Щось, чого ми не бачим, не чуєм...

III.

МИХАЙЛОВИ ЯЦКОВУ.

Я чув колись дивну лєґенду,
Про білого птаха — людину,
Яку Олімпійські, за гордість
Живою замкли в домовину...

Хоч думка у неї вірлина,
Хоч очі жарять ся огнями,
Та руки у неї і крила,
Стальними закуті ланцями.

Далеко, в холодній пустині
Живе вона дні так і ночі
І снить ся їй казка полудня
В глухій, ледяній полуночі...

Надія їй снить ся і віра,
Та, дуща відсмутку і болю,
Що прийде Хтось ясний до неї
І крикне: До сонця! На волю!

І буде той крик і та мова,
Як сила страшна, незбагнута,
Як лискавка ясна, громова,
Що тюрми валить і рве пута!

І буде той крик і та мова,
Як сонць і світів хуртовина,
Від нього темрява сконає,
І вольною стане Людина!

АПОСТРОФА.

Сон-мара, та те, що снить ся,
Те — життям буде, здійснить ся
Згине сум і біль...
Весна друга, друге рано
Прийде тихо і неждано
З ярих нив і шіль...

Висхнуть сльози, втихнуть жалі
А ми підем вище, далі
В сонця повен світ,
Прийдуть люди гарні, добрі,
Чисті серцем і хоробрі
Як за давніх літ!..

Прийде свято по роботі,
Світ умитий в крові, в поті
В боєвім огні,
Таким стане, таким буде,
Такі будуть в йому люде,
Як я... бачив... в сні...

IV. СТРІЧА.

ВОНА ДО МАТЕРІ:

Добрийдень Мамо! Я всю ніч не спала;
А ніч — мов вік, мов осінь непривітна,
Тягла ся довгим, чорним хороводом.
Усьо, що давно вже лягло в могилу,
Що порохом припало, що в непамять
Здавалось, вічну перейшло, те нині
Прийшло до мене, сон з очий прогнало...
Кругом тиша, ні гомону ні звуку,
Лиш в грудях, мов роздерта громом філя
Скипіла вся, розгойдалась, зшуміла...
Потім тиша, страшна, глуха, смертельна,
Нараз... щось, мов зірвало ся і впало...

(ПАВЗА)

За ніч одну, за чорних годин кілька
Прожила я весь вік свій, радість, сонце,
Молодості весь чар, що згас так рано,
Жаль того, що минуло і тривогу,
Страшну тривогу перед тим, що буде...

(ПАВЗА)

І стало жаль мені, тих літ, що вже минули
І стало жаль мені, тих цвітів, що відцвіли,
І страшно стало, що вони не вернуть...
За ніч одну, я стільки зрозуміла...

МАТИ ЦІЛУЮЧИ ЇЇ В ЧОЛО:

Дитино — годі! Жаль тих літ, жаль сонця,
Що по шляхах скотилося кривавих,
І цвіту того жаль, що впав зарання,
Та людська річ — згодитися з судьбою...

ВОНА:

„Та людська річ — згодитися з судьбою...“
Як просто се, як складно... Мамо, Мамо!
Хтож Вам казав таке, хто вчив вас
Казать таке нам, молодим? Хто Мамо?

МАТИ:

Життя дитино...

ВОНА:

Життя казало згодитися з судьбою,
Життя казало... Мамо, Мамо!
А Ви його послухали? Скажіть!

МАТИ:

ХИТАЄ ГОЛОВОЮ.

ВОНА:

І вас така покора не боліла?

МАТИ:

Боліла доню. От, мій сивий волос...

ЕОНА:

Се Вам життя осріблило волосся?

МАТИ:

Життя... журба...

ВОНА:

І та покора, правда, та покора?

(ПАВЗА)

Як гарно Вам в отім волосою білім,...
Я в первий раз побачила, що в Вас
Волося — біле. Вірте! В первий раз!
А досі, я все бачила. Вас Мамо,
Такою, наче вічно молодую...

(ПРИГЛЯДАЄТЬ СЯ)

І зморщки єсть у Вас...о тут і тут...

(НАГЛО)

А Татко наш, вмер молодий! Не правда?

МАТИ ЗДРИГАЄТЬ СЯ:

Дитино!

ВОНА :

Так, так, я знаю, він був дужий, гарний,
Волося в його було чорне, чорне,
А очі в його все не мов горіли...
А як ми вчули стріл в його покої,
То Ви сказали: Боже! І зімліли...

МАТИ :

ПОБЛІДЛА

ЕОНА :

А він був гарний, дужий, він був добрий!..

МАТИ ТИХО:

Та не умів згодити ся з судьбою...

ВОНА ПО ХВИЛІ

Мамо! Я хочу мамо — вмерти молодю!

Бо я не хочу згодитись з судьбою...

Волося сиве — гарне, але я,

Не хочу чуть його на власній скрані,

Я хочу вмерти молодю! Мамо!

Та перше всього... (п о н у р ю є т ь с я).

МАТИ:

Перше всього?

ВОНА РІШУЧЕ:

З життям рахунки мушу порівняти!

МАТИ УСМІХАЮЧИСЬ:

Хибаж у тебе єсть з життям рахунки?

ЕОНА :

Чомуж у мене має їх не бути?

Я мушу те віддати життю,

Що узяла від його, від людей,

Я мушу вмерти чистою...

МАТИ (ЖАХАЄТЬСЯ)

Дитино!

ВОНА :

Нехай і так, нехай усе те правда,
Про що міні казав Ваш сивий волос:
Нехай з судьбою й можна погодить ся,
Убить у серці молодість, горіння,
Убити тугу за Добром, за Сонцем,
І жити на те лиш, щоби жити, щоб можна
Діждать ся того срібного волося,
Безмовним бути як цминтар, як сон...
Та раз вийдеш в незгоду з серцем Мамо,
З думками, з тим, без чого жити не можна,
Хочаб на те лиш, щоб вдавать життя...

МАТИ:

Усьо з собою можна погодити...

ВОНА:

У Вас то й можна, в мене Мамо ні...
Міні здаєсь — хто раз пішов не тою
Дорогою, якою Бог велів ходити,
Хто раз один, раз тільки помилив ся,
То всі його високі, гарні діла — нічого варті...

(ПАВЗА)

Я Мамо, дуже, дуже помилилась.
Я Мамо вбила серце у людини
Я потоптала молодість, кохання
Дівочу гордість я поклала вище
Життя, закону вічного природи...

І перш ніж я помру, перш всього
Я мушу серцю тому заплатити
Собою, всім, що в мене є (найкраще,
Що від покори долі зберегло ся...
І я уже вчинила се, я Мамо
Пішла до його, схилена в покорі.
Життю, скоритись Мамо ~~я~~ зумію,
Та він... він велит болю і Кохання!

ВІН: ВХОДИТЬ

УСІ МОВЧКИ ВІТАЮТЬ СЯ.

ВОНА:

Давно ми вже не бачились...

ВІН:

Давно...

Та ви мабуть не те сказати хотіли?

ВОНА:

Не те, ^{А а} ~~не те!~~ Я хтіла вас спитати:
Ви все міні забули, все простили?

Усе — і найматимемо...

ВІН:

„Простили?“ Боже! Щож я мав прощати?
Простити те, що ви дали пізнати,

Ні Що ~~єсть~~ ^{єсть} на світі біль, (туга, страждання!)

А згодував вас все, як друга...

ВОНА:

Так ви прийшли поглузувати з мене?

за те куди, що в мані педанто,
мо мусийте нав врихат, серед собою
Я знав часом, за мрію пидав до богу.
Нав а чавно вте ВІН: взнав свого пусоту

Поглузувати! Боже мій і свідки? де що?

А Я глузувать затратив вже охоту,
Остало ся — погодитись з судьбою...

Здається мені!
ВОНА: Будьмо ланцюгом в обіймках

Ха! Ха! Ха! Ха! Погодитись з судьбою.

А я одна сього пійнять не можу! Звесаю рахувати і стати
Добродію! Простіть, я вас даремно одній мав тільки собою.
Трудила тут, я думала, що ви...
Аж куди це ви поїдете кривдити насно, нечисто...
В тюрми не годі! ВІН: на змагання...

Ви думали, що я розвіявши волося

Піду в пустінь оплакувать кохання,

Як що ви так... На те кривдимо в неспівній роздільності...

ВОНА:

Ні! Ні! Змовчіть! Даруйте

Що я вас тут покликала, простіть!

(ПРО СЕБЕ)

Ека

Гот безумна! Ні за ним нема

Гріху ні кривди він у всьому прав.

Лиш я одна, мов птаха дика в клітці

Ніяк не можу згодитись з... судьбою...

(ДО ЙОГО.)

Я знаю, ви тужили, мов Тантал

Ви всі свої в одно зіляли сили,

Щоб перед тим, кого колись любили,

Весь біль свій, тугу виспівать і жаль...

У вас тоді душа уся горіла
Страшним чуттям потонаних надій,
Весь світ тоді був ворог ваш, а всі,
Що своїй долі на зустріч веміхались,
Здавались вам виновками тими,
Які вам щастя перетяли шлях...
Ви раді були в час той, за момент
За слово ніжне з уст моїх, неправда,
Віддати життя, цілу віддати вічність,
І ви були, великі в своїм болю !..

(ПАВЗА).

Та все в життю минаєть ся, не правда?
Заходить сонце, щоб зійти по ночі,
Конають цвіти, щоб цвісти по році,
Вмирають люде стомлені життям,
Щоб дати місце молодим і дужим...

(ПАВЗА).

Прийшов ваш час і ви, скажіть, неправда,
Погодились, поріднились з судьбою...
А я гадала, ви — поет...
Мені здавалось...

На вас вчусь і наслідуюсь
ВІН.

~~Се вам лиш так здавало ся. Мені
Не раз, не два, здавалось не одно...~~

□ □ □

V.

ВЕСНЯНІ ВОДИ.

I.

Що-рік розкидує весна
Кругом нові квітки,
Що року будять ся од сна
Потоки і струмки...

Летять з вірею солові,
З хмар сонце вирина,
Усьо співає, всьо кричить:
Весна! Весна! Весна!

Та людське серце, тільки раз
Веснує, одну мить
Дрожанням дивним, чарівним
Ворушить ся, тремтить...

І дивний чар, мов сонця цвіт
Сповняє серце в щертъ,
Нічим тоді весь сум і біль,
Нічим тоді і смерть!

В той час, миб раді світ цілий
Любити і кохать,
Дрожати серцем за усіх,
За всіх людей страждать!

Усьо в промінію, всьо в красках,
Мов метелиний рій,
Неначе втіленє всіх снів
Усіх надій і мрій...

І люди гарні, а самі
Здаєть ся, в ту пору,
Ми сонцем опромінені
Підняли ся в гору!

Та скоро цвіти процвітуть,
Валить ся храм улуд,
Усьо довкола, як і перш.
Лиш гидь, і гниль і бруд...

Не раз ще нам здрігнеть ся грудь,
Прокинеть ся од сна,
Нераз ще снить ся юний сон
Ще мрієть ся весна...

Та се уже не те чуття
Розміряє, святе,
Яким, усьо знімаєть ся,
Пишаєть ся, росте.

Бо серце людське, тільки раз
Веснує, одну мить,
Дрожанням дивним чарівним
Ворушить ся, тремтить...

II.

Дівчино! Знай се, по літах,
Коли в вирій останній птах
Полине за весною,
Коли по веселих полях,
По ярих нивах і квітках
Повіє самотою,
Тоді ми стомлені життям,
Одним лиш житимем чуттям:
Бажанням сну, спокою...

Та доки кров кишить, пливе,
Покіль ще молодість живе,
Ми — жиймо, щоб по літах,
Ми щастє в споминах найшли,
Щоб наші дні вечірні йшли
По цвітах все, по цвітах...

III.

Кохай! Бо знай, життя тоді цінне красне,
Як що горить в йому любові почуття,
Що мов те джерело пречисте, свіже, ясне,
Бє силою з двох душ. Як щож воно погасне
Тоді хибаж стоїть чого таке життя?!

IV.

Був май, як вийшов я з села,
На шлях життя пускав ся,
А осінь золотом цвіла
Як я назад вертав ся...

А нїс я там у серці жар,
Нїс віру в ідеали,
Та всі вони на тїм шляху
Змарніли і опали...

І нині, знов іду в село;
Пожди життя шалене!
Я душим верну ся, нехай
Присхнуть лиш рани в мене!

IV.

Поломані цвіти, листочки кленові,
Розсинались пострім ковром по діброві
А решта — побрила світами,
Пішли поміж люди пісні мої, діти
Пішли, щоб коханням в них серце нагріти,
Піднять, молодими думками...

На кожному цвіті, просвічує перла,
На кожному листочку, сльоза заумерла,
Кров сяє на ярім коверци,
Ворушить ся в груди, душа моя хора:
Десь, там мої діти схиляє покора,
Десь люди... ранять моє серце...

VI.

Як останній листок зірве осінь з гілї,
Вихор, виючи скотить ся в балку,
Хмари оловом йдуть по бездушній землі,
Як останнім ключем відлетять журавлі,
Чогось гірко менї, чогось жалко...

Бо здасть ся чогось в тую хвилю мені,
Що те листя з гилею в розлуці,
Що се мої слова, що се мої пісні,
Мої мрії палкі, поривання буйні,
Падуть серця, а кануть в багнюці...

VI.

Гув хвили!

Конаючий лобідь співає,
Що в жилах, аж кров леденіє,
Що сміх на устах застигає,
Як сил він останком, прощає
Безжалісно вбиті надії...

Як, раз ще в смертельнім дрожанню
У небо підібеть ся сине,
І плаче, по вбитім коханню,
Даремному крил, пориванню,
Потім... паде в море і гине...

ЦВИНТАР.

Цвинтар. Безжурні сплють батьки
Глибоко дось в землі,
Над ними мінять ся квітки
І плачуть солові.

Берези, тихо тут і там
Схилили ся в журбі
І дні нагадують батькам
Проведені в борбі.

І наче кажуть: спіть батьки,
В могилах ждїть весни,
За ваші мрії і думки
Ідуть у бій сини...

З М І С Т.

МОЯ ТУГА.

- I. МОЙСЕЙ БЕЗУМНИИ.
- II. ЮВАЛ БАТЬКО ПІСНІ.
- III. ФРАЇМЕНТИ.
- IV. СТІЧА.
- V. ВЕСНЯНІ ВОДИ.

MEMORANDUM

FOR THE RECORD
SUBJECT: [illegible]
1. [illegible]
2. [illegible]
3. [illegible]
4. [illegible]
5. [illegible]
6. [illegible]
7. [illegible]
8. [illegible]
9. [illegible]
10. [illegible]

3697-16

В 5.141

„НОВІ“

виходить неперіодичними випусками, видає
кращі твори світової літератури.

ДОСІ ВИЙШЛИ:

1.	Г. Гавтман: Перед сходом
сонця	50 с
2.	Гю де Мопасан: Історія о-
дної дівчини з ферми . . .	40 »
3.	Л. Андреев: Чорні маски . .	50 »
4.	М. Яцків: Adagio consolante . .	50 »
5.	Ст. Жеромський: Табу . . .	40 »
6.	Ед. Алян По: Елвонора . . .	50 »
7.	М. Оришин: Тяжка заповідь .	50 »
8—9.	П. Альтенберг: Як я то бачу .	80 »
10.	В. Бирчак: 1,000.000 (опов.) .	50 »
11.	Анатоль Франс: Цезар Бор-
джія	40 »
12.	Е. Т. А. Гофман: Дожа й До-
гаресса	50 »
13—14.	Михайло Яцків: Смерть Бога .	100 »
15—18.	В. Пачовський: Ладі й Марені .	160 »
19.	Микола Голубець: Мойсей
Безумний	100 »

Видають: В. Боберський і Ф. Федорців.

Редакція: Львів
Сап ги 61.

Адміністрація: Львів
ул. св. Кінти 24.

Чековеkonto в Почтовій Щадниці ч. 126.831.

